

Այս խօսքերը խղզով՝ բայց խիզախ շեշտով մը արտասանելով, Բրուտոս Գանդալու իսկոյն խումբէն կը զատուի։ Ակընթարթի մը մէջ, պահակներէն մէկին ձեռքէն սուրը խեղդով յանկարծակի, կը ցատկէ սենեակին մէջ, ու քահանային առջեւ, սուր ի ձեռին ոտքի կը կենայ՝ պատրաստ։

Զօրական ու հաւատացեալ այս յանդուռն արարքէն յանկարծակի զաւով լուռ, անշարժ կը կենան։ Պրիկէ անգամ շփոթած՝ ձեռքը վար կառնու, բայց մէկէն ինքզինքին եկած՝ հատու ու խիստ ձայնով մը՝

— Կորի՛ր, կը գոռայ, և կամ շան մը պէս դիակղ կը փռնու։

— Տեղէն չեմ շարժիր։ Այս քահանային ու այս նշխարին ձեռք չպիտի կրընաք վերցնել՝ առանց իմ մարմնոյս վրայէն անցնելու։

— Կորի՛ր։

— Ո՛չ։

Պայթում մը կը լսուի։ Բրուտոս Գանդալու մահամեծ վիրաւոր՝ գետին կ'իյնայ զանգուածի մը պէս իւրպէն Ռուլոյի ոտքերուն առջեւ՝ զոր արեան ճապարակքովը կը ներկէ..... Կաթիլ մը արիւն ալ կը ցատկէ մինչև սուրբ նշխարին, սուտակի հուր մը ազուցանելով անոր կաթնաթոյր սկաւառակին վրայ։

— Դերէ՛, Աստուած իմ....

Այս ազօթը՝ մահամեծին շրթունքներէն դուրս կը սլոնայ կցկոտուր՝ հեւքի մը ձեւով, աչքերը՝ պաղած արդէն, խուշոր բացուած՝ սեւեռուն կը մնան քահանային վրայ, պաղատալիք ձեւով։

Քահանան հասկցած է իմաստը այդ ակնարկին։ Չեռքը վսեմ կերպով մը կը տարածէ, ու այնպիսի հանդիսաւոր շեշտով մը՝ ու սրտի յուզումով՝ որու ի լուր Պրիկէ անգամ վարանոտ կը մնայ,

— Կեցէ՛ք, կը հրամայէ, ու թողէք որ խաղաղութեամբ մեռնի մարտիրոսը։

Այն առեւն, մինչ քրիստոնեաները ծունկի կու գան՝ իրը թէ մահամեծի մը մահածին քով հսկելն, մինչ հոռակային խումբը զամուսն կը մնայ իր տեղը, իւրպէն

Ռուլօ վիրաւորին քով կը ծռէ զուխը, ու ցած ձայնով կ'արտասանէ արձակման խօսքերը անոր վրայ՝ որ իր դիւցազնական մահուամբ վերագնեց իր կեանքին նախատինքը, ու կը դնէր անոր յարգանքով կիսաբաց բերանին մէջ՝ ուր վերջին հոնչիւնը արդէն մարելու վրայ է, սրբազան Մարմինը ներող Աստուծոյ։

• • • • •

Ասկէ մէկ քանի օր վերջը, զինուորներէ շրջապատեալ սայլ մը՝ որ դէպ ի կառափնատեղին կ'ուղղուէր, ճամբան կը հանդիպի պզտիկ տղու մը դագաղին՝ որու ետեւէն տարէց կին մը կ'երթար։

Այս կինը աչքերը վեր բարձրացնելով, դատապարտեալներուն մէջ նշմարեց իւրպէն Ռուլօ՝ ազօթքի կեցած։

Իւ իւրպէն Ռուլօ ալ ճանչցաւ՝ որ այն ծեր կինը՝ Ֆլորէայի անարին մօտ հսկող պառու դրացուհին էր։

ԹԲԳ. ԱՆ. Վ. ՍԻՐԻՆՅԱՆ.

ԿԱՅԾԱԿԻՆ

Ահեղագոյ ճայթիւններով գոռացէք,
Դուք սե ամպեր, դուք մուկ ամպեր շարունակ,
Ու դարբնեցէք ամուր, հըսկայ մուրճերով,
Ահաւոր շանթը կայծակին աւերիչ.
Ձեր հընոցի մուկը թող յար թանձրանայ,
Հորիզոնի կապոյտ կամարն սե հագնի,
Եւ արեգակը խաւարի, սուգ բըռնէ,
Լուսինն, աստղերն ալ չերին յաւիտեան.
Փայլակիացայտ դուք կայծակներ հըրաւսու,
Հարուածեցէք, տապալեցէք անխելոյս,
Կոյր ու դաժան բաղդէն ամուր կառուցուած,
Հըսկայ դիւանք, ուր զըզուելի կըրթերու
Դըժոխորկոր սըրտեր մինակ կը վըխտան,
Եւ բորնի, մուգեգնախանձ, չար հոգիք
Յոգի վայելքի լըկտութիւնէն յըղփացած՝
Տառապողին արիւն արցունքը ծաղրեն,
Չարկէք, զարկէք, Արգարութեան շանթն եղէք.
Հեռու ձեզմէ Զըրկողին դէմ խղճ ու գութ,
Հիմունքներէն տապալեցէք չէնթերն այն

Որ թըշուառի մ'ոսկորներնդ Են շինուած.
Հարուածեցէք. քանդուի համայն տիեզերքն
Որ կուտակուող աւերներուն տակը գէթ
Ձրկիւշողին հետ զրկողն ալ տառապի,
Եւ Անձրին հետ ժրպիտն ալ չըքանայ,
Թէ անգոր են ձեր հարուածներն ահարկու
Ջնջել իսպառ կիրքի, մեղքի զղկեակներն,
Որոնց ոտքին ներքեւ, ո՞հ, շատ կոյսերու
Ատթանքի արտասուքներ կը հոսին,
Ձեզի նրէր իմ կուրծքիս տակ գալարուն
Վրէժի Դանթը մըրընդդ ահագոյն,
Որ չար մարդոց օրէնքներէն զայրացած
Հայհոյանքով կը դարբնէին ամէն օր:

ԱՐԱՄ ՈՐԱՊԵԱՆ

ՎԵՃԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

Միաբանութիւնս պատիւ ունեցաւ հիւր-
ընկալելու Սեպտ. Յին (չ. 8) Ն. Վ.
Վիկտոր Լամանուէլ Գ. Խտալիոյ թագաւո-
րը, ընկերակցութեամբ իր մօրեղբոր իշխան
Թոմմազոյի, Պատերազմական նախարա-
րին, Մովակալին, սպաներու և հետևորդ
պալատականներու:

Բոլորովին անակնկալ էր իր այս այցե-
լութիւնը — զոր առաջին անգամ կու տար
մեզ, մինչ Վենետիկ անգամ դեռ հասած
չէր: Ինքը կու գար Ալբրիակոնի մէջ իր
«Թոփնաքըի» գրօսանաւով հանդիսատես
ըլլալու խաղական նաւատորմին ռազմա-
փորձերուն: Ուստի երբ Վենետիկի ժո-
ղովուրդը սոյն կիրակի առտուն թագաւո-
րին գալտեսան կը սպասէր, անդին Ս. Ղա-
զարու Հայրերն իրենց ջերմ յարգանքները
կը մատուցանէին անոնց Վեհ. թագաւո-
րին:

Վիկտոր Լամանուէլ իր բոլոր իօսքե-
րուն մէջ ընտանի կերպ մը ցոյց կու տար.
կը յիշէր իր մանկութեան ժամանակ տուած
զուարթ այցելութիւններն ի Ս. Ղազար,
երբ դեռ զահաժառանգ փոքրիկ իշխան
մ'էր: Ընդհանրապէս իր հարցումները կը
դառնային վանքին հիմնարկութեան, մեր
ագգային արդի վիճակին և հայկական ե-

կեղեցւոյ ծիսական արարողութեանց շուր-
ջը, որոնց ըստ ամենայնի շատ տեղեակ
կը ներկայանար: Յիշեց նաև իր Ս. Լը-
մանին երթալը՝ երբ դեռ թագաւոր չէր:
Կրատան մէջ երբ տեսաւ հայկական հին
զրամները՝ իսկոյն կ'ըսէր որո՞ւ և ո՞ր թուա-
կանին վերաբերելը, որով կը ցուցնէր նա
և թէ ինքը ո՞րքան երևելի զրամագէտ մ'է:
Հին զրամներու ճոխ հաւաքածոյ մ'ունի
եղեր իր արքունիաց մէջ, և որոնց մասին
արդէն ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը
հրատարակելու վրայ է:

Եկեղեցւոյ մէջ տեսաւ իր մօր Մար-
գարիտա Մայր-Թագուհին ընծայուած մեծ
ու շքեղ վարագոյրը, որ կախուած էր Աս-
տուածածնայ տօնին առթիւ: Մեծ ուշա-
դրութեամբ կը դիտէր եկեղեցւոյ թանկա-
գին զգեստները, որ ի տես զրուած էին
Ն. Վեհափառութեան: Այցելեց նաև վան-
քիս Նորընծայարանը և ընտանի ու քաղցր
ոճով հարցումներ ուղղեց Նոյն իսկ էն փո-
քրիկին: Բնական Գիտութեանց Գահլիճին
մէջ պատուասիրուեցան թագաւորն և իր
հետևորդները արևելեան անուշով և բմպե-
լիով: Ի վերջոյ առաջնորդուեցաւ Տպա-
րանը, ուր վերջին Կեղունին թղթատած
պահուն՝ հանդիպեցաւ յանկարծակի իր և
իր արքայական ընտանեաց պատկերին,
զոր դիտեց ժպտազին և գոհունակութեամբ:
Գրեթէ ժամ մը իր ներկայութեամբ
պատուելէ վերջ «Հայոց վանքը» — ինչ-
պէս կ'ըսեն Խաղաղիք-ի նշան իր գոհու-
նակութեան սեղմեց մի առ մի Հայրերուն
ձեռքըրը. և ապա վանքին զրան զմեաց
թագաւորն ինքն անձամբ քաշելով Հայ-
րերուն խմորովին լուսանկարը, ինչպէս նաև
իր հետևորդներէն մին՝ լաւ տպաւորու-
թեամբ մը մեկնեցաւ իր շոգեմակոյկով
զէպի Վենետիկ:

(Քիչ ժամանակէն ետք յաւանկարեւրէն
մի քանի հոտ մեզ զրկուցաւ յագոտարու-
կուն ուրբանիքն):

*
*
*

(Գոտոտո 20ին Ս. Ղազար հիւր ունե-
ցաւ Յունաց թագաւորին Գահաժառանգ